

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедри економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему:

«Ринок цукру в Україні та світі: тип, структура, сучасний стан та перспективи розвитку»

Студентки 2 курсу групи ЕМЕ-21
Дашкевич Олени Андріївної

Науковий керівник:

Доцент, к. е. н.

Лотиш Оксана Ярославівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінки ECTS _____

Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

1. Теоретичні основи функціонування ринку цукру.
2. Аналіз динаміки попиту і пропозиції цукру в Україні.
3. Перспективи розвитку цукру в Україні та світі.

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Актуальність роботи: цукровий ринок займає особливе місце серед сільськогосподарських ринків. Цукор є одним з найбільш важливих елементів споживчого кошика в кожній країні і обсяги його виробництва розглядаються як показник рівня її розвитку. Крім того, цукор включено до переліку стратегічних продуктів багатьох країн. Тому дослідження та аналіз сучасного стану ринку цукру України є важливим та актуальним.

Об'єктом дослідження є цукрова промисловість України та світу.

Метою даної роботи є загальна характеристика ринку цукру, аналіз динаміки показників цукрової промисловості України, а також визначення перспектив розвитку галузі.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- аналіз динаміки показників розвитку цукрової галузі України, а також загальний аналіз світового ринку цукру;
- визначення прогнозів та перспектив, щодо розвитку галузі, місця України на світовому ринку.

Стан дослідження: окремі питання проблеми аналізу наукової галузі України, стану ринку цукру досліджували Боляновська Д.С , В.С. Бондар, М. С. Данили-шин, І. Динько, Л.О. Ярмоленко, Т.О. Костенко, М.І.Марчин, М.М. Селіній. Ярчук М.М.

1. Теоретичні основи функціонування ринку цукру.

Цукор є важливим товаром – його використовують як для харчування, так і як сировину для багатьох виробників. В Україні виробництво цукру завжди було однією з провідних галузей економіки. До 1996 року Україна була потенційним світовим експортером цукру. У 1990-і роки виробляли 4,5 - 5 мільйонів тон цукру з буряка і 2 - 3 млн. тон цукру-сирцю. Україна близько 4 млн. тон цукру щорічно постачала в інші країни.

Здобуття незалежності змінило тенденції розвитку цукрової галузі. Основна проблема української економіки сьогодні – це втрата виробничого потенціалу. Країна втрачає свої позиції у виробництві числа товарів, зокрема й цукру. За останні роки галузь зазнала численних збитків. Сьогодні ринок так і не стабілізувався. Зрозуміло, що причиною цього є неефективне управління. Для подальшого розвитку галузі, потрібно науково підходити до даної проблеми. Звичайно, що галузь потребує довго процесу реформ, зокрема підвищення якості цукру.

Проте незважаючи на всі негативні тенденції, згадані вище, Україна має необхідні основи і потенціал для відновлення її лідируючого положення на світовому ринку цукру. Родючі землі, сприятливі кліматичні умови, досвід цукрового виробництва - потужна база для розвитку даної галузі. За останні 5 років спостерігається позитивна динаміка на ринку цукру, зокрема відновлення виробництва, а також повільна стабілізація цін. Так, Україна продемонструвала рекордний рівень експорту цукру в 2012 році. Що означає, що країна поступово відновлює свої позиції на світовому ринку. Сьогодні 3,1% посівних площ України зайняті цукровим буряком і в різних регіонах функціонує 122 цукрових заводи.

Ринок цукру - це один з видів товарного ринку, на якому збалансовуються економічні інтереси продавця та споживача цукру.

Ринок цукру взаємодіє з іншими ринками, зокрема з ринком матеріально - технічних ресурсів, з метою закупівлі технічного обладнання різноманітних 5 добрив, засобів захисту рослин; ринком праці, фінансів, інвестиційним, ринком

землі. У свою чергу продукція цукрової галузі використовується у тваринництві, спиртовій та харчовій промисловості. Стан національного ринку цукру залежить також і від його розвитку регіональних ринків.

За критерієм збуту ринку цукру можна подіти на три частини:

- 1) оптовий ринок;
- 2) ринок роздрібної торгівлі;
- 3) ринок зовнішньої торгівлі.

Ринок цукру формує кілька груп споживачів, а саме населення, яке закупає цукор зазвичай для задоволення власних потреб; підприємства, які використовують цукор для створення власної продукції; державні організації, які закупають цукор для медичних та освітніх закладів, військових частин та інших державних установ.

Основними функціями ринку цукру є:

- 1) забезпечення потреб споживачів;
- 2) розподіл праці між суб'єктами галузі виробництва;
- 3) збалансування попиту і пропозиції, шляхом оптимального виробництва цукру;
- 4) забезпечення ефективності виробництва, шляхом науково - технічного прогресу;
- 5) підвищення конкуренції цукру, шляхом покращення його якості.

Ефективне функціонування ринку цукру не можливе без державного регулювання, здійснюється в таких формах:

- 1) держава надає квоти, субсидії, та іншими методами стимулює виробників цукру;
- 2) здійснюється ряд заходів, щодо регулювання і підтримки цін;
- 3) захист власного виробника, шляхом введення обмежень ввезення цукру з-за кордону, впровадження ліцензій та обмежень.

Уряд ставить за мету регулювати ринок цукру, адже той відіграє значну роль в продовольчому забезпеченні населення і є стратегічним продуктом харчування, а б також суттєво впливає на загальну агропромислову ситуацію в

країні. Виробництво цукру формує можливості для створення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості населення і сталого розвитку сільських територій.

Слід сказати, що державне регулювання передбачає не тільки підтримку, але й обмеження, чи навіть закриття неефективного виробництва. Програми підтримки, галузі перебування в надання різних субсидій, компенсацій, пільгових кредитів. Зрозуміло, що підтримка аграрного сектору потребує суттєвих бюджет-них витрат, тому не дивно, що уряд прагне їх максимізації.

Статистики свідчать, що на таку підтримку наша країна витрачає приблизно 27% вартості валової продукції сільського господарства, хоча СОТ обмежує масштаби підтримки - 5% для розвинутих країн і до 10% для країн, що розвиваються.

Досвід саморегулювання ринку цукру в Україні засвідчив зниження його ефективності та появи великої частки імпортного цукру на вітчизняному ринку. Причиною є те, що імпортний цукор є дешевшим, оскільки виробляється з цукрової тростини і має меншу собівартість. Тому уряд обмежує ввіз тростинного цукру. Майже усі держави сьогодні встановлюють митні обмеження з метою стабілізації внутрішніх цін. Зокрема США та Японія підтримують внутрішні ціни на рівні вищому ніж світовий.

Важливим для розвитку ринку цукру є також встановлення квоти на виробництво і постачання цукру відповідно до ємності внутрішнього ринку. Квотування ринку широко застосовується у багатьох країнах, що виробляють буряковий цукор і є членами СОТ. Це вважається ефективним заходом захисту національних цукрових ринків. Застосування тарифного квотування жорстко обмежує обсяги імпорту з урахуванням національних інтересів промисловості і дозволяє в межах тарифних квот імпортувати цукор у пільговому режимі; для цукру за межами квоти встановлюється високе мито. За умовами СОТ, дозволяється встановлювати імпортні квоти у розмірі не менше 3% внутрішнього виробництва цукру.

Отже, для ефективного державного регулювання потрібно здійснювати аналіз і прогноз розвитку ринку цукру як національного, так і світового. Аналіз вітчизняного ринку дає змогу знайти слабкі місця у промисловості і усунути їх, а аналіз світового ринку дозволяє зрозуміти стан та можливості експорту власної продукції.

2. Аналіз динаміки попиту і пропозиції цукру в Україні.

Внутрішньому цукровому ринку України притаманна нестабільність, великі коливання розмірів посівних площ, обсягів виробництва цукру та цін. Саме це найбільше впливає на цукрове виробництво. Окрім щорічних змін показників виробництва, нестабільність є ще й протягом календарного року. Споживання цукру найбільше зростає у вересні, в наслідок початку сезону виробництва цукру. Це явище пояснюється вимушеним продажем продукту за меншими цінами в умовах дефіциту грошей для осінніх польових робіт виплати розрахунків за кредитами. Споживання стає повільніше у жовтні, а різко скорочується з грудня до квітня (у 3 - 4 рази) і знову підвищується літом, в наслідок консервування плодів та ягід.

Важливим є поділ суб'єктів цукроваріння за розмірами посівних площ, обсягами виробництва цукрових буряків і врожайністю. Мається на увазі концентрація посівів у великих господарств до середніх та дрібних. На сьогоднішній час замість минулих 6130 колективних господарств функціонує лише 808 суб'єктів, з яких:

- 46% дрібних
- 14% середніх

- 8,4% (з площею посіву від 250 до 500 га.) 12,2 % (з площею посіву від 1000 до 2000 га. і більше).

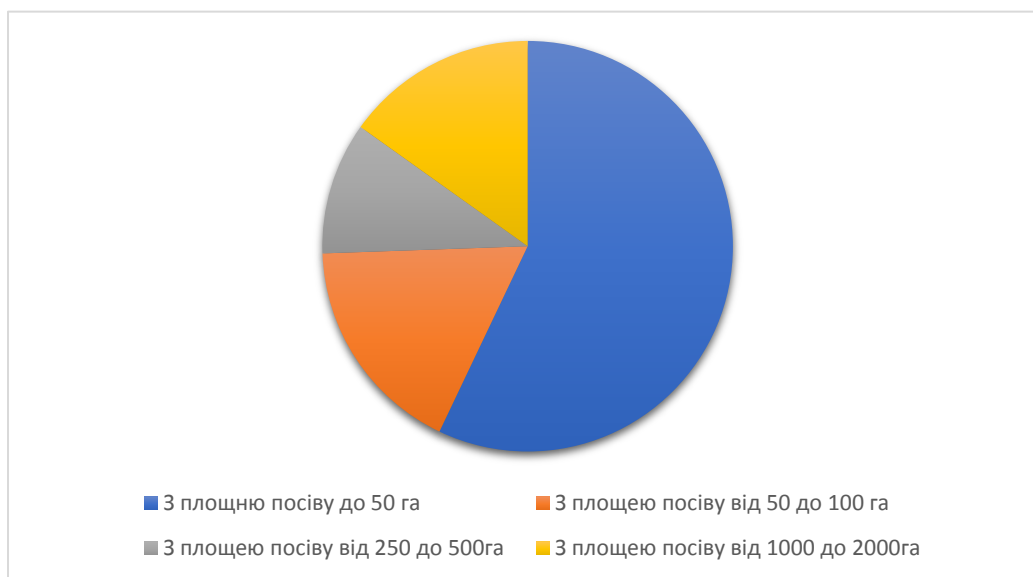


Рис.1 Поділ суб'єктів цукроваріння за розмірами посівних площ

Серед них є 10 найбільших агрохолдингів. Дані компанії справляють як позитивний так і негативний наслідок на розвиток цукрового виробництва. Негативні наслідки проявляються у тому, що компанії майже витіснили з ринку середніх і дрібних фермерів, позбавили цукрові заводи власного бізнесу і зробили з них підсобні цехи. Внаслідок цього в Україні деформовані класичні зерно-бурякові багатопільні сівозміни, на зміну яким прийшли швидкоротаційні з вузьким колом маловитратних, але високоприбуткових культур – соняшника, ріпаку, сої, кукурудзи, озимої пшениці. В цих умовах стає не вигідним вирощувати цукрові буряки як найбільш технологічно складну і затратну культуру, про що свідчать дані таблиці.

Таблиця 1

Порівняльна прибутковість основних сільськогосподарських культур за цінами 2016 року

Культу-ра	Урожай-ність, т/га	Реаліза-ційна ціна грн.	Виручка грн/га	Собівартість, грн.		Прибуток, грн.		Рівень рентабель-ності
				1 т	1 га	1 т	1 га	
Цукрові буряки	47,8	860	41108	627	30000	233	11137	37,1%

Соя	2,29	10500	24045	2656	5992	7884	18054	301,3%
Соняшник	2,27	9600	21792	2534	5753	3847	16039	200,3%
Кукурудза	6,24	4200	26208	1283	8006	2917	18202	227,4%

Таблиця 2

Пропозиції цукру в Україні тис. тон (станом на 01.11.2016)

	2016/2017 маркетинговий рік (очікуване)	Вересень-жовтень 2016/2017 маркетингового року (факт)
Пропозиція продукції	2040	1276
Внутрішнього ринку - всього	2038	1276
Залишки на початок періоду	213	213
Власне виробництво	1825	1063
Зовнішнього ринку(імпорт)	2	0

Виробництво бурякового цукру у вересні–жовтні 2016/2017 маркетингового сезону склало 1063 тис. тон, що на 34% більше, ніж у відповідному періоді минулого року. Як і роком раніше, імпорт цукру відсутній. Водночас значно активізувався його експорт з України. Так, за 2 місяці поточного сезону встановлено рекорд з експорту цукру – вивезено 101 тис. тон, що у 11 разів перевищує показник вересня–жовтня 2015/2016 років. Майже 50% експортних поставок цукру (у вартісному виразі) здійснено до Шрі–Ланки, Грузії та Казахстану. Ураховуючи запаси цукру на початок маркетингового року та його внутрішнє споживання у вересні–жовтні, розрахункові залишки цукру на 01.11.2016 оцінено у 895 тис. тон. Загалом, у листопаді зберігається оцінка попереднього місяця щодо виробництва цукру у сезоні 2016/2017 років – на рівні 1825 тис. тон. Водночас оцінку можливого експорту підвищено до 130 тис. тон. При цьому, розрахункові залишки цукру на кінець поточного сезону оцінюються у

260 тис. тон, або у межах двомісячної потреби у його продовольчому споживанні.

Таблиця 3

Попит на продукцію в Україні тис. тон (станом на 01.11.2016)

	2016/2017 маркетинговий рік (очікуване)	Вересень-жовтень 2016/2017 маркетингового року (факт)
Попит на продукцію	2040	1276
Внутрішнього ринку	1650	280
Фонд споживання	1560	260
Інше споживання	90	20
Зовнішнього ринку (експорт)	130	101
Залишки на кінець періоду	260	895
Споживання на особу, кг. за рік	36,5	--

Виробництво бурякового цукру у вересні–жовтні 2016/2017 маркетингового сезону склало 1063 тис. тон, що на 34% більше, ніж у відповідному періоді 2015 року.

Як і в 2015 році, імпорт цукру відсутній. Водночас значно активізувався його експорт з України. Так, за 2 місяці поточного сезону встановлено рекорд з експорту цукру – вивезено 101 тис. тон, що у 11 разів перевищує показник вересня–жовтня 2014/2016 років. Майже 50% експортних поставок цукру (у вартісному виразі) здійснено до Шрі–Ланки, Грузії та Казахстану.

Ураховуючи запаси цукру на початок маркетингового року та його внутрішнє споживання у вересні–жовтні, розрахункові залишки цукру на 01.11.2016 оцінено у 895 тис. тон.

Загалом, у листопаді зберіглася оцінка попереднього місяця щодо виробництва цукру у сезоні 2016/2017 років – на рівні 1825 тис. тон. Водночас оцінку можливого експорту підвищено до 130 тис. тон. При цьому,

розрахункові залишки цукру на кінець поточного сезону оцінюються у 260 тис. тон, або у межах двомісячної потреби у його продовольчому споживанні.

Таблиця 4

Баланс пропозиції цукру в Україні (уточнений станом на 01.11.2017)

	2017/2018 Маркетинговий рік (очікуване)	Вересень- жовтень 2017/2018 Маркетингового року (факт)
Пропозиція продукції	2243	1277
Внутрішнього ринку - всього	2242	1277
Залишки на початок періоду	242	242
Власне виробництво	2000	1035
Зовнішнього ринку (імпорт)	1	0

Таблиця 5

Баланс попиту цукру в Україні (уточнений станом на 01.11.2017)

	2017/2018 Маркетинговий рік (очікуване)	2017/2018 Маркетинговий рік (очікуване)
Попит на продукцію	2243	1277
Внутрішнього ринку – всього*	1385	231
В тому числі:		
Фонд споживання	1275	213
Інше споживання	110	18
Зовнішнього ринку (експорт)	646	59
Залишки на кінець періоду	213	987

Незважаючи на цьогорічне майже дев'ятивідсоткове, порівняно з минулим роком, збільшення площ посівів буряків, виробництво цукру у новому 2017/2018 маркетинговому періоді оцінюється у 2,0 млн. тон, або практично на рівні минулого маркетингового періоду, що пояснюється зниженням рівня продуктивності цукросировини. З урахуванням перехідних залишків та прогнозованого виробництва загальна пропозиція українського цукру у поточному сезоні очікується у обсязі 2,2 млн. тон. Ємність внутрішнього ринку оцінена у 1,4 млн. тон, а споживання цукру у розрахунку на особу очікується на рівні 30 кг на рік.

Станом на 1 листопада 2017 року цукровими заводами вироблено 1 035 тис. тон цукру з буряків нового врожаю.

З урахуванням перехідних залишків загальна пропозиція українського цукру на початок листопада оцінюється у 1 277 тис. тон. На внутрішнє споживання у вересні-жовтні цього року спрямовано 231 тис. тон. За 2 місяці поточного маркетингового періоду експортовано 59 тис. т цукру (у 1,7 разів менше, ніж у вересні-жовтні 2016 року). Найбільші обсяги вітчизняного цукру імпортували Шрі-Ланка, Лівія, Туреччина. Імпорт цукру до України був відсутнім.

Поточна оцінка загального виробництва цукру у сезоні 2017/18 МР залишається на рівні попереднього місяця і становить 2 млн тон. Станом на початок листопада не змінилися й оцінки інших балансових позицій.

За даними НАЦУ «Укрцукор» оптово-відпускні наразі коливаються в межах 11-14 грн/кг. Така ситуація передусім зумовлена зростанням цін на світовому ринку. За період з 29 грудня 2016 року ціни на цукор білий на Лондонській біржі зросли майже на 4% (на 20,1 \$/т), а на цукор-сирець з тростини на Нью-Йоркській біржі зросли на 6% (на 25,3 \$/т)».

Українська ціна корелюється світовими цінами, тому чим більше змінюватиметься цінова ситуація на світовому ринку, тим більш відчутно це стане для українського. Проте, збільшення мінімальних цін на цукор та цукровий буряк на наступний маркетинговий рік зовсім не впливає на ціноутворення. Роздрібні ціни на цукор абсолютно не залежать від мінімальної ціни, тому і не можна

сказати, що в разі збільшення мінімальних цін зростуть і роздрібні: навіть цьогорічна збільшена мінімальна ціна всеодно менша за ту, за яку реалізують цукор на ринку.

3. Перспективи розвитку цукру в Україні та світі.

За прогнозами Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН, світове виробництво цукру у 2017/18 у становитиме 189 млн. тон. Очікується збільшення виробництва цукру в основних країнах-виробниках.

Обсяги виробництва солодкого піску в країнах ЄС-27 зростуть, порівняно з минулорічними, на 12%, Індії – на 7, США – на 6%. Разом із тим, виробництво цукру в Таїланді зменшиться на 4, Китаї – до 18%. Зниження виробництва зумовлено несприятливими погодними умовами вирощування цукрових буряків та зменшенням посівної площі під культуру.

Обсяги світової торгівлі становитимуть 55 мільйон тон, що на рівні попереднього сезону. Значні надлишки внутрішнього виробництва матимуть Бразилія, Таїланд, Австралія. У цих країнах обсяг зовнішнього продажу солодкого піску перевищують внутрішнє споживання. Тож ці країни належать до найбільших експортерів цукру. Проте окремі країни відчуватимуть дефіцит цього продукту на внутрішніх ринках. Так. Країни Європейського Союзу в новому сезоні імпортуватимуть 3 мільйони тон. До великих покупців цукру на світовому ринку також належатимуть Індонезія, Китай та США.

Споживання цукру зростатиме . Поточного сезону попит на цукор оцінюється на рівні 179,8 мільйонів тон, що перевищує торішній показник. Разом із тим

споживання поступатиметься виробництву, що не впливатиме на зменшення світових запасів.

Таблиця 6

Світовий ринок цукру

	2016/17	2015/16	Зміни в млн. т.
Виробництво	168,334	166,072	2,262
Споживання	174,203	171,431	2,772
Дефіцит	-5,869	-5,359	
Імпортний попит	58,250	59,194	-1,099
Експортна пропозиція	58,250	58,955	-0,705
Запаси на кінець сезону	76,256	82,289	-6,024
Запаси /споживання у %	43,78	48,00	

Вплив України на світовий ринок цукру є незначним. Її частка у загальносвітовому виробництві становить 1,2 %. За останні роки експорт цукру здійснюється не великими обсягами, в основному до Казахстану, Киргизії, Молдови, Таджикистану, Литви, Туркменії, та Грузії.

Українські заводи є досить потужні. Цей фактор дає змогу виробляти щорічно до трьох мільйонів тон цукру. Проте для забезпечення внутрішніх потреб вистачає половини й продукту. Інакше кажучи до 1,5 мільйон тон товару можна продавати на зовнішніх ринках . Зважаючи на експорту ціну цукру українського виробництва (504 за тону) зовнішній приплив у розвиток сучасної цукрової галузі може бути більший за 700 мільйон доларів.

Щороку року ціна, за якою товар реалізується на зовнішній ринок для нашої країни збільшується. Це заохочує виробників до вдосконалення та орієнтування на закордонні ринки. Для досягнення можливих показників виробництва та

експорту продукції найперше потрібно залучити інвестиції для осучаснення та відродження роботи всіх існуючих цукрових заводів.

Протягом 2015-2017 якість цукрового піску значно підвищилася. Це виявилось у збільшенні обсягів виробництва цукрового піску 1-го сорту. Минулого року частка цукру 1-го сорту була двадцять п'ять відсотків від його загальної кількості. Для порівняння: у проміжку 2012-2014 рр. виробництво цукру 1-го сорту було від двох до десяти відсотків. Збільшенню якості цукру сприяло зростання його експорту. Наприклад у 2013-2014рр. було продано на зовнішніх ринках тільки 9,2 тисячі тони, а наступного року цей показник виріс у 12,3 рази (113,16 тис. тон). Отож, модернізація виробництва дає змогу покращити якість цукру і в наслідок, сприятиме збільшенню його експортного.

Також прогнозується, що ціна на цукровий пісок в 2017-2018 рр. може знизитися в наслідок збільшення виробництва. Упродовж двох років співвідношення попиту та пропозиції цукру на світовому ринку показувало дефіцит, проте у 2017 – 2018 рр. він може бути збалансованішим.

Збільшення посівних площ під цукровими буряками в Україні, країнах Європейського союзу та під цукрову тростину в Індії та Таїланді дасть змогу зменшити дефіцит у 2017-2018 рр. У зв'язку з цим ціни на цукор на біржі в Нью-Йорку можуть значно знизитися.

Дефіцит балансу попиту/пропозиції на світовому ринку цукру в 2017-2018 фахівці передбачають на рівні 194 тис. тон, а в 2016-2017 МР він був на рівні 7,65 мільйон тон.

Україна протягом вересня-квітня 2016/2017 МР експортувала 684 тис. тон. Цим Україна поставила абсолютний безумовний рекорд за всю історію існування держави. Завдяки активному експорту перехідні кінцеві залишки в поточному сезоні скоротяться, що вплине на ціну цукру на внутрішньому ринку влітку.

За даними «Укрцукру», у наслідок збільшення посівних площ під цукрові буряки до 330-350 тис. га, в 2017 році виробництво цукрового піску зросте до 2,3 – 2,5 мільйон тон. При потребі внутрішнього ринку на 2017 рік у 1 мільйон

тон, це дозволить експортувати понад 1 мільйон тон цукрового піску навіть за умови більш низького, ніж в минулому році, імпортного попиту.

Для успішного розвитку галузі необхідне формування збалансованої системи фінансово-кредитного забезпечення за рахунок запровадження іпотечного кредитування та страхування ризиків виробництва. Це дасть можливість технічного переоснащення підприємств галузі, запровадження сучасних енергозберігаючих технологій, що сприятиме підвищенню якості продукції та її конкурентно-спроможності на зовнішніх ринках. Окрім цього, можливо переоснащення цукрових заводів в Україні для виробництва біопалива. В Україні є резерви нарощування виробничих потужностей та обсягів продукції. Так, існують понад 30 законсервованих цукрових заводів, які при забезпеченні необхідною кількістю сировини можуть відновити свою виробничу діяльність, або можуть бути перепрофільовані на виробництво біопалива. Так, одним із можливих напрямів розвитку галузі є поєднання промислового і сільськогосподарського виробництва та їх інтеграція, виходячи з потреб внутрішнього і зовнішнього ринків.

Зрозумілим є те, що галузь цукроваріння для України є перспективною. Модернізація усього процесу дасть змогу підвищити якість проміжних, та кінцевого продукту, збільшити економічний ефект від виробництва, розширити асортимент готової продукції, що підвищить ринкову вартість активів галузі. 16 Перспективним є також широке використання цукру в таких галузях, як кондитерська та спиртова промисловість, адже на продукцію цих галузей є великий попит на світовому ринку. Одним із перспективних напрямів інноваційного розвитку цукрової галузі є поєднання на цукровому заводі виробництва цукру та біоетанолу, що дозволить вирішити енергетичну та продовольчу проблеми, а також в разі збільшить прибутковість підприємств. Таким шляхом збільшимо кількість робочих місць на виробництві, зросте кількість посівних земель цукрового буряка, і підвищиться конкурентно-спроможність біоетанолу.

Ще однією перспективою є створення спільних цукропереробних підприємств із залученням іноземних інвестицій. Про це переконливо свідчить досвід створення й діяльності спільного українсько-австрійсько-німецького підприємства "Укрінтерцукор". Причиною, чому потрібно залучати фахових інвесторів є ще те, що велика кількість фірм, яким належить акції цукрових заводів, практично не займаються вирощуванням буряків та їх переробкою через свою некомпетентність у даній галузі. Проблема інноваційного розвитку цукрових заводів ускладнюється браком спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи для цукрової галузі. Всім відомо, що виробництво цукру з буряків відрізняється від інших виробництв 17 харчової промисловості складністю ведення технологічних процесів. Керівництво процесами виробництва цукру полягає в забезпеченні роботи заводу з мінімальними втратами сировини, з високим виходом цукру та мінімальними енерговитратами. Цю функцію може успішно виконувати лише фахівець з хорошою компетентністю у цукровій галузі.

Для регулювання ринку цукру необхідно:

- 1) максимально використати існуючі в світі регулятори;
- 2) здійснити поступовий перехід до вільного виробництва, вільних оптово-відпускних цін на цукор та закупівельних цін на цукрові буряки;
- 3) створити стабілізаційні фонди;
- 4) прийняти нові нормативно-правові документи;
- 5) оптимізувати посівні площі під цукровими буряками до 2020 року на рівні 300-325 тис. га;
- 6) підняти рівень урожайності до 55-57 т/га, обсяги переробки сировини до 15,8-17,8 млн. тон, виробництво цукру – до 2,2-2,5 млн. тон;
- 7) кардинально в 2 - 3 роки вирішити проблему реструктуризації переробних підприємств на основі залучення крупних іноземних та вітчизняних приватних інвестицій;

- 8) здійснити заходи щодо підвищення якості продукції цукробурякового виробництва, найперше цукрової сировини, насіння та цукру шляхом впровадження прогресивних технологій;
- 9) на основі впровадження інновацій знизити собівартість виробництва цукрових буряків на 20%, цукру на 10%, підняти рівень прибутковості до 45-55%;
- 10) відновити втрачену експортну орієнтацію вітчизняного бурякоцукрового виробництва, довести експортний ресурс в період до 2020 до 0,6 – 0,9 млн. тон в рік, а в перспективі – до 1,5 – 2,0 млн. тон;
- 11) здійснити поступовий перехід від крупних бурякоцукрових агрохолдингів до середніх вертикально-інтегрованих бурякоцукрових формувань на базі 1-2 цукрових заводів із загальною площею ріллі 20-30 тис. га, які за прибутковістю у 1,5 – 2 рази переважають надвеликі.

Висновки

Діяльність України у сфері виробництва і реалізації цукру на ринку завжди була стратегічно важливою галуззю і посідала перші місця в економіці країни. Цукровий пісок має великий попит для зовнішнього та внутрішнього ринку. Галузь щільно пов'язана з багатьма іншими виробництвами і через те залишається на сьогоднішній день однією з найважливішою складовою продовольчої та технологічної незалежності держави. Однак, на сьогоднішній день цукрове виробництво із стратегічного перетворилась на дотаційне, внаслідок чого може виникнути дефіцит цукру навіть на внутрішньому ринку держави.

Відродження в Україні експорту бурякового цукру, збільшення його конкурентоспроможності та активізації просування на продовольчі ринки зарубіжних країн є однією з найголовніших позицій розвитку галузі. За часи незалежності нашої держави завершилась приватизація цукрових заводів, створено агропромислові холдинги, а кон'юнктура світового ринку, цінова ситуація та деякі державні міри останнім часом спричинили зацікавленість сільськогосподарських виробників у вирощуванні цукрового буряка.

Головні причини загострення кризової ситуації в бурякоцукровій галузі :

- 1) компанії - агрохолдинги майже витіснили з ринку середніх і дрібних фермерів, позбавили цукрові заводи власного бізнесу і зробили з них підсобні цехи;
- 2) в даних умовах не вигідно вирощувати цукрові буряки як найбільш технологічно складну і затратну культуру;
- 3) послаблення ролі держави у розвитку цукрової промисловості і загальна економічна криза;
- 4) механізм економічного регулювання виробництва є не удосконалений, що приводить до зменшення надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- 5) низький рівень інвестицій у галузь, її непривабливість для зарубіжних і вітчизняних стратегічних інвесторів.

Я думаю, що для розвитку цукрової промисловості необхідно працювати за такими етапами:

- 1) максимально використати існуючі в світі регулятори та здійснити поступовий перехід до вільного виробництва;
- 2) оптимізувати посівні площі під цукровими буряками до 2020 року на рівні 300-325 тис. га, підняти рівень урожайності до 55-57 т/га, обсяги переробки сировини до 15,8-17,8 мільйон. тон, виробництво цукру – до 2,2-2,5 млн. тон;
- 3) кардинально в 2 - 3 роки вирішити проблему реструктуризації переробних підприємств на основі залучення крупних іноземних та вітчизняних приватних інвестицій;
- 4) здійснити заходи щодо підвищення якості продукції цукробурякового виробництва, найперше цукрової сировини, насіння та цукру шляхом впровадження прогресивних технологій;
- 5) на основі впровадження інновацій знизити собівартість виробництва цукрових буряків на 20%, цукру на 10%, підняти рівень прибутковості до 45-55%;

- б) здійснити поступовий перехід від великих бурякоцукрових агрохолдингів до середніх вертикально-інтегрованих бурякоцукрових формувань на базі 1-2 цукрових заводів із загальною площею ріллі 20-30 тис. га, які за прибутковістю у 1,5 – 2 рази переважають надвеликі, та розвивати буряківництво у фермерських та інших сільськогосподарських підприємствах;
- 7) осучаснення переробних підприємств та зростання їх потужностей, оновлення матеріально-технічної бази, що в результаті дасть можливість покращити якість продукції;
- 8) збільшення ринків збуту та закладання передумов для розвитку галузі.

Можливо зараз ці пункти здаються нереальними, проте завдяки цілеспрямованій праці всіх операторів ринку можна досягти їх виконання.

Ці дії повинні забезпечити такі позитивні наслідки:

1. збільшення внутрішнього валового продукту;
2. збільшення експорту цукру на зовнішні ринки;
3. залучення нових українських та іноземних інвесторів;
4. зменшення кількості неробочого часу цукрових заводів;
5. зростання зайнятості та добробуту населення тощо.

Список використаної літератури

- 1) Боляновська Д.С., Бурак Є.І., Мамчин Р.О., Здрок О.В. Стан і проблеми ринку цукру в Україні // Збірник наукових праць національного університету “Львівська політехніка” - 2013 р. №3
- 2) Охріменко І. В. Місце держави в регулюванні аграрного ринку України / І. В. Охріменко // Економіка та держава. – 2011. – №4. – С. 14-16.
- 3) Ярчук М.М. Доповідь про стан ринку цукру України в 2012 році. [Текст]/ М.М. Ярчук //Матеріали міжнар. наук.-техн. конф. цукровиків України [«Цукробурякове виробництво в умовах реформування національної економіки»], (м. Київ, 27–28 берез. 2012 р.). – К. : Цукор України, 2012. – С. 24-58.
- 4) Бондар В. С. Цукробуряковий підкомплекс України: напрями стабілізації та індикатори розвитку до 2020 року / В. С. Бондар, А. В. Фурса // Економіка АПК. – 2014. – №1. – С. 20-29.
- 5) Лукашенко Н. Цукрова галузь країни. Становлення та економічний розвиток / Н. Лукашенко // Харчова і переробна промисловість. – 2009. – №11/12. – С. 4-6. 4.

- 6) Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 7) Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011р. «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру та цукрових буряків у період з 1 вересня 2011р. до 1 вересня 2012р.» Голос України №5.
- 8) Ярчук М.М. Доповідь про стан ринку цукру України в 2016 році. [Текст]/ М.М. Ярчук //Матеріали міжнар. наук.-техн. конф. цукровиків України [«Цукробурякове виробництво в умовах реформування національної економіки»], (м. Київ, 27–28 берез. 2016 р.). – К. : Цукор України, 2012. – С. 24-58
- 9) Економічна теорія: підручник / В. Г. Чепінога. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – С. 229-232.
- 10) Охріменко І. В. Місце держави в регулюванні аграрного ринку України [Текст] / І. В. Охріменко // Економіка та держава. – 2014. – №4. – С. 14-16.
- 11) Науково-практичний центр цукрового виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sugarua.com/ua/sugarnews_ukr/lists/3659